

مایکل دلیو، اهل

ایدئولوژی و برنامه‌ی درسی

نازنین میرزابیکی

ketabta

This is a Persian translation of
Ideology and Curriculum
Fourth edition published 2019
by Michael W. Apple
Routledge Taylor & Francis, New York
Translated by Nāzanin Mirzābeigi
Āgāh Publishing House, Tehran, 2022
agaah.pub@gmail.com

سرشناسه: اپل، مایکل دبلیو. ۱۹۴۲ - م.
Apple, Michael W.

عنوان و نام پدیدآور: ایدئولوژی و برنامه درسی / مایکل دبلیو. اپل؛ ترجمه‌ی نازنین میرزاییگی.

مشخصات نشر: تهران: نشر آگاه، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۱۴/۵ × ۲۷/۵ س. م. ۴۸۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۲-۲۱۶-۲۶۳-۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: Ideology and curriculum, 3rd ed, 2004. عنوان اصلی.

موضوع: جامعه‌شناسی تربیتی -- ایالات متحده

موضوع: Educational sociology -- United States

موضوع: آموزش و پرورش و دولت -- ایالات متحده

موضوع: Education and state -- United states

موضوع: آموزش و پرورش -- ایالات متحده -- جنبه‌های اجتماعی

موضوع: Education -- Social aspects -- United states

شناسه‌ی افزوده: میرزاییگی، نازنین، ۱۳۶۳. - مترجم

رده‌بندی کنگره: LC۱۹۱۴

رده‌بندی دی‌ریس: ۳۰۶/۲۷

شماره‌ی کتابشناسی ملی: ۸۹۰۲۹۱۸

مایکل دبلیو. اپل

ایدئولوژی و برنامه‌ی درسی

(ویراست چهارم)

ترجمه‌ی نازنین میرزاییگی

چاپ یکم ترجمه‌ی فارسی: پاییز ۱۴۰۱. آماده‌سازی و نظارت بر چاپ: دفتر نشر آگاه

(رسم الخط این کتاب مطابق نظر مترجم محترم است)

صفحه‌آرایی: سمیه حسینی

لیتوگرافی: طاووس رایانه؛ چاپ: منصور؛ صحافی: کیا

شمارگان: ۵۵۰ نسخه

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

انتشارات آگاه

خیابان انقلاب، بین منبری چاوید و ۱۲ فروردین، شماره‌ی ۱۳۳. تهران ۱۳۱۲۶

تلفن: ۶۶۲۶۷۳۲۳، ۶۶۲۶۰۹۳۳

فروش اینترنتی: www.agahbookshop.com

قیمت: ۲۲۰،۰۰۰ تومان

فهرست

۷	پیش‌گفتار و پراسب چهارم
۴۱	پیش‌گفتار بیست و پنجمین سالگرد نسخه‌ی سوم
۵۹	پیش‌گفتار چاپ دوم
۷۷	فصل یکم: درباره‌ی تحلیل سلطه
۱۱۹	فصل دوم: ایدئولوژی و بازتولید فرهنگ و اقتصادی
۱۵۱	فصل سوم: اقتصاد و کنترل در زندگی روزمره‌ی مدرسه
۱۸۱	فصل چهارم: تاریخ برنامه‌ی درسی و کنترل اجتماعی
۲۱۷	فصل پنجم: برنامه‌ی درسی پنهان و ماهیت تضاد
۲۵۷	فصل ششم: مدیریت نظام‌ها و ایدئولوژی کنترل
۲۸۹	فصل هفتم: مقوله‌های شعور متعارفی و سیاست‌های برچسب‌زنی
۳۴۳	فصل هشتم: فراتر از بازتولید ایدئولوژیک
۳۶۵	فصل نهم: تعلیم و تربیت، وطن پرستی و دموکراسی
۳۹۳	فصل دهم: درباره‌ی تحلیل روابط سلطه‌ی جدید
۴۲۵	فصل یازدهم: زندگی‌نامه‌ی یک روشن‌فکر مردمی
۴۶۹	فصل دوازدهم: چالش‌های آموزش انتقادی

پیش‌گفتار ویراست چهارم

لازم است این پیش‌گفتار چهلمین سال‌گرد ویراست چهارم *ایدئولوژی و برنامه‌ی* درسی را به شیوه‌ای خاص آغاز کنم. می‌خواهم از خوانندگان ام‌قدردانی کنم. به‌ندرت یافت می‌شود مؤلفی کتابی بنویسد که برای چند نسل اهمیت خود را حفظ کند. این واقعیت از یک چیز بسیار مهم نه فقط درباره‌ی کتاب و مؤلف سخن می‌گوید، بلکه گویای مطالب حتماً بیش‌تری درباره‌ی تعهد اخلاقی تعداد زیادی از آموزگاران و فعالان منتقد دموکرات است که به مبارزه برای فهم و قطع سلطه در نهادهای بسیار مهم دموکراسی ادامه می‌دهند. ویراست‌های مختلف این کتاب گواهی از این تعهدات هستند.

این نسخه از *ایدئولوژی و برنامه‌ی* درسی در زمان بحران واقعی سیاسی و ایدئولوژیک هم در این‌جا در ایالات متحد و هم در جاهای دیگر نوشته می‌شود، چیزی که آن‌چه در پیش‌گفتار ویراست سوم توضیح داده‌ام (که در این‌جا آمده است) را هم بسط می‌دهد و هم از آن فراتر می‌رود. رئیس‌جمهور کنونی ما جایی برای هیچ حرفی باقی نگذاشته است. او و طرفدارانش در یک جنگ معرفت‌شناختی علیه حقیقت و علیه واقعیت درگیرند. دروغ‌ها «واقعیت‌های جای‌گزین» هستند. اما هم‌چنین اجازه بدهید بلافاصله بیان کنم که این مشکل از دونالد ترامپ فراتر می‌رود. پیش از او وجود داشته است و پی‌آمدهای ماندگاری خواهد داشت که از زمان در رأس قدرت بودن وی فراتر می‌روند. ترامپ به همان اندازه که علت این بحران است محصول آن نیز محسوب می‌شود.

جناح راست سازمان‌دهی شده در برداشت از نارضایتی، عصبانیت، و نگرانی‌های اقتصادی و فرهنگی افراد و قرار دادن آن‌ها تحت رهبری ایدنولوژیک کسانی که غالباً گروه‌های محافظه‌کار با بودجه‌ی کافی در نظر گرفته می‌شوند بسیار خلاقانه عمل کرده است.^(۱) این گروه‌ها در استفاده‌ی خود از لفاظی دموکراتیک و ضد - نخبه‌گرایی که ممکن است عوام‌گرا به نظر برسد بسیار خلاق‌اند، اما آن‌ها با دستورعملی هدایت می‌شوند که اثرهای آن قطعاً مزایای اجتماعی و اقتصادی را در سطحی وسیع گسترش نمی‌دهند.

پشت این دستورعمل کاربرد رسانه‌ای ماهرانه و خلاق و صورت‌محافظه‌کارانه‌ای از «تعلیم و تربیت اجتماعی» قرار دارد که به منظور کشاندن جمعیت‌های مختلف به زیر سلطه‌ی نیروهای نولیبرال و محافظه‌کار به کار برده می‌شود. اما این نتایج هم‌اکنون در لفاظی سیاسی و سیاست‌گذاری‌ها حتا واضح‌تر است. آنچه ناگفتنی بود اکنون گفتنی شده و آنچه اجرانشدنی بود اکنون قابل اجراست. البته، واقعیت‌های زیسته‌ی بسیاری از افراد پیش‌تر هم کاملن بد بودند، مخصوصاً برای کسانی که توسط گروه‌های مسلط «دیگران جامعه» در نظر گرفته می‌شدند. اما اکنون ظاهراً هیچ نمودی از عدالت اخلاقی حتا در قالب لفاظی هم وجود ندارد. زبان «شرکت‌های بزرگ» و «صاحبان سهام»^۲ نه به‌عنوان یک لغزش یا انحراف، بلکه به مثابه توصیف بنا به فرض مشروعی از واقعیت‌های یک جامعه‌ی نابرابر در نظر گرفته می‌شود که در آن بسیاری از افراد «برای هیچ» تلاش می‌کنند.^۳ (با توجه به این واقعیت که خود در فقر بزرگ شده‌ام، می‌توانم به افرادی که این بیانات را مطرح می‌سازند اطمینان بدهم که در میان اکثر قریب به اتفاق فقرا و افراد طبقه‌ی کارگر در این کشور و جاهای دیگر شواهد چندانی برای حمایت از این ادعاها وجود ندارد.)^(۲)

گویی به این هم بسنده نکردند، ادعاهای باز هم بیش‌تری توسط جناح راست مطرح می‌شود. مبارزات برای دست‌یابی دموکراتیک‌تر به سیاست‌هایی که تلاش می‌کنند فرصت و پی‌آمدها را یک‌سان سازند بیش از پیش به‌عنوان

1. society's others

2. makers and takers

3. trying to "get something for nothing"

شواهدی از رفتار «غرض‌ورزانه‌ی» حکومت و «مردم» در نظر گرفته می‌شود. این رفتار غرض‌ورزانه را نمی‌توان تحمل کرد زیرا نسبت به آن افرادی که پول و قدرت دارند «بی‌انصافی» محسوب می‌شود.^(۳) عصر طلایی ایالات متحده^۱ به هیچ عذر و بهانه‌ای بازگشته است.

اما این توصیف کلی داستان را بازگو نمی‌کند. حتا با وجود قدرتِ روش‌های راست‌گرایانه‌ی فهم جهان و آنچه بنا به فرض برای تصحیح چیزی که غلط است ضروری محسوب می‌شود، افراد عروسک خیمه‌شب‌بازی نیستند. آن‌ها کورکورانه از صورت‌های ایدئولوژیکِ گروه‌های مسلط پیروی نمی‌کنند. این مسئله در جنبش‌هایی مانند مشکلاتِ زندگی سیاه‌پوستان^۲، دوشنبه‌ی اخلاقی^۳، #می‌تو^۴، فعالیت اتحادیه‌ای احیاشده و جدایی‌ناپذیر در میان کارگرانِ خدماتی^۵، جنبش‌های طرف‌دار مهاجران^۶، و تعداد زیادی از دیگر جنبش‌های مردمی آشکار است. و هم‌چنین در اعتصابات و اعتراض‌های اتحادیه‌ی معلمان در تعدادی از ایالت‌ها کاملاً واضح و مشخص است. این موارد موضوعاتِ طرف‌دارِ کارگر را با تقاضاهایی برای بودجه‌بندی آموزشی کافی و پذیرا تر در هم می‌آمیزند. در این جاها، «ریاضت» دقیقاً به‌عنوان فداکاری‌های بزرگ - مقیاس برای فقرا و طبقه‌ی کارگر، برای کارمندان دولتی، و بخش عمومی، در عوضِ بذل و بخشش برای بخش خصوصی و مخصوصاً شرکتی در نظر گرفته می‌شود. مبارزات علیه این سیاست‌ها گسترش می‌یابند و به ما روزنه‌ای از امید می‌بخشند. بعداً در این پیش‌گفتار مطالب بیش‌تری درباره‌ی این جنبش‌های «از پایین به بالا» خواهم گفت.

۱. The gilded age، عنوان دوره‌ای است در تاریخ ایالات متحده آمریکا مربوط به اواخر سده‌ی ۱۹ میلادی که از دهه‌ی ۱۸۷۰ تا حدود ۱۹۰۰ میلادی به طول انجامید. اصطلاح منتخب برای این دوره در دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ مصطلح گردید که برگرفته از رمان نویسنده‌ی آمریکایی مارک تواین با نام عصر طلایی؛ حکایت امروز بود که مشکلات جدی اجتماعی آن دوره را در پوششی از طلای نازک نذهیب شده پنهان نموده بود و در حقیقت چیزی به ظاهر خوش آب و رنگ را نشان می‌داد که در باطن چنین نبود...م.

2. black lives matter

3. moral monday

4. # me too

5. indivisible, resurgent union activism among service workers

6. pro - immigrant mobilizations

همان‌طور که انتظار می‌رود، در حالی‌که این جنبش‌ها رشد کرده‌اند جناح راست نیز دست روی دست نگذاشته است. سازمان‌های ضد - اتحادیه و کمپین با بودجه‌ی پروپیمان اما با تبلیغات نه چندان گسترده‌ی آن‌ها را در نظر بگیرید که تلاش می‌کنند اعضای اتحادیه را از مطالبات دریافتی «محروم» و آن‌ها را از عضویت در اتحادیه خارج سازند.^(۴) همان‌طور که اد پینکرتون مستند ساخته است، این «انگیزه‌ی بازاریابی ضد - اتحادیه ابتکار شبکه‌ی سیاست دولتی (اس‌پی‌ان)^۱ است، انتلافی سرتاسری از ۶۶ گروه از متفکران راست‌گرا که از ۸۰ میلیون دلار بودجه‌ی جنگی برای ارتقای ... سیاست‌های واپس‌گرایانه برخوردار است». عجیب نیست که، از جمله بنیان‌گذاران اصلی آن اهداکنندگان ثروت مند محافظه‌کاری چون برادران گوک و بنیاد خانوادگی والتون است.^(۵)

طرح اصلی اس‌پی‌ان به‌عنوان بخشی از «جعبه ابزار» آن برای «بودجه‌زدایی و تضعیف» اتحادیه‌های بخش عمومی تا آن‌جا پیش می‌رود که جزئیات خصوصی اعضای اتحادیه را از طریق قوانین آزادی اطلاعات دولتی «به دست می‌آورد» و با سوءاستفاده از آن‌ها را مستقیم‌تر مورد هدف قرار می‌دهد.^(۶) این جنبش ضد - اتحادیه با بودجه‌ی کافی بر اساس حکیم اخیر^۲ دیوان عالی ایالات متحد کمک‌های گسترده‌ای را دریافت کرده است. این حکم به کارمندان خدمات دولتی این حق را می‌دهد که به اتحادیه‌ها هیچ حق عضویتی پرداخت یا به آن‌ها کمک نکنند در حالی‌که هنوز هم از مزایای آن‌ها برخوردار باشند.

این مثال یکی از موارد فراوانی است که می‌توان در این‌جا مطرح ساخت. در واقع همان‌طور که من و مؤلفان هم‌کارم در کتاب اخیر خود، مبارزه برای دموکراسی در آموزش، نشان می‌دهیم واضح است که جناح راست در سطوح مختلف و حوزه‌های گوناگون دارای پروژه‌ی بلند - مدت است، و برای اجرای آن هم پول در اختیار دارد و هم مهارت.^(۷)

1. State Policy Network

2. Janus v. American Federation of State, County, and Municipal Employees. یک

تصمیم تاریخی از جانب دیوان‌های ایالات متحد در مورد قانون کار - م.

شرح‌همه‌ی این موارد دردناک است. بسیاری از شرایطی که در پیش‌گفتار ویراست‌های دوم و سوم درباره‌ی آن بحث می‌کنم و در این‌جا نیز آمده‌اند نه تنها هنوز هم وجود دارند، بلکه این‌گونه به نظر می‌رسد که در بسیاری از موارد بدتر نیز شده‌اند. این مسئله از دو جهت دیگر نیز دردناک است. نخست، استدلال‌های این کتاب را امروز درست به اندازه‌ی زمانی که برای اولین بار پدیدار شدند — و شاید بیش‌تر از آن — مرتبط می‌سازد. آموزش در تمامی سطوح، از جمله آموزش در سطوح عالی، توسط گروه‌های مسلط به‌عنوان مرحله‌ی آماده‌سازی صرف برای بازار کار با دست‌مزد (و بدون دست‌مزد) و به‌عنوان عامل سودآور در نظر گرفته می‌شود. هرگونه فعالیت برنامه‌ی درسی و تدریسی که آشکارا به آن اهداف و تمایلات و به ارزش‌هایی که حامی آن هستند مربوط نشود ناکارآمد و هدردهنده‌ی «پول مالیات‌پرداز» در نظر گرفته می‌شود. در این فرایند، از طریق استفاده از خودی‌زبان این جوهر ایدئولوژیک آشکار می‌شود. واژه‌ی مالیات‌پرداز جای‌گزین کاملی برای واژه‌ی شهروند است. تنها کسانی که توانایی پرداخت مالیات دارند در حقیقت «ارزش‌مند» هستند. فقرا و آن افرادی که بیش‌تر کارهای دیده و نادیده^۱ را در این جامعه انجام می‌دهند به نحوی «آمریکایی کامل» نیستند، که مشارکت کامل، ارزش‌ها، و امیدها و آرزوهای آن‌ها جدی گرفته بشود — یا گویی وجود خارجی ندارند. این واقعیت که بیانات سیاسی بسیاری از سیاست‌مداران محافظه‌کار تقریباً همیشه واژه‌ی «سخت‌کوش» را پیش از واژه‌ی مالیات‌پرداز قرار می‌دهد مفروضات ایدئولوژیکی‌ای را مستند می‌سازد که زیربنای این دیدگاه آن‌هاست. میلیون‌ها نفر از افراد با درآمد کم که در واقع بیش‌تر کارهای سخت را در این جامعه انجام می‌دهند — بسیاری از آن‌ها مهاجرند — و سبک زندگی جمعیت‌های ثروت‌مندتر به وجود آن‌ها وابسته است از این ره‌گذر از لحاظ زبان‌شناختی پاک می‌شوند (یعنی سخت‌کوش نیستند). این‌که سیاست‌نژادی در این پویایی‌ها نقش مهمی بازی می‌کند باید گفته بشود. در بخش بعدی این پیش‌گفتار، باز هم، مطالب بیش‌تری درباره‌ی جای‌گاه پویایی‌های نژادی خواهم

گفت. اما همه‌ی این مسائل این واقعیت را حتما آشکارتر می‌سازد که سیاست‌های استدلالی یا برهانی^۱ سیاست‌های واقعی هم‌راه با پی‌آمدهای واقعی هستند.

با این همه، در این‌جا سیاست فرهنگی نژاد به شیوه‌ی متفاوتی عمل می‌کند. این شیوه دغدغه‌ی انتخاب چیزی را دارد که دانش «مشروع» یا «رسمی» دانسته می‌شود. این روش هم‌چنین تأکید عمده‌ی حملات به فهم ما از جامعه و جای‌گاه فردی و جمعی ما در آن بوده است. یک نمونه‌ی جدید آشکار است. کالج بُرد^۲ سرپرستی دوره‌های آزمون استعداد تحصیلی (اس‌ای‌تی)^۳ و آزمون تعیین سطح پیشرفته (ای‌پی)^۴ در دبیرستان‌های ایالات متحد را به عهده دارد. کالج بُرد به خاطر مشکل در انتخاب محتوایی که عمق را بازمی‌نماید نه فقط سطح را، تصمیم گرفته است محتوایی مرتبط با ارزیابی دوره‌ی تاریخ جهان خود را به صورت ریشه‌ای تغییر بدهد. با شروع از سال ۲۰۱۹، به جای ارزیابی پهنه‌ی بسیار گسترده‌تر پیش از آن، یعنی از ۱۰,۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، تنها محتواهایی از سال ۱۴۵۰ تاکنون را ارزیابی می‌کند. این محتوایی کلی‌تر موجب تمرکز بیشتر بر تاریخ غیر - غربی می‌شود. در واقع، تنها تقریباً ۳۰ درصد این دوره‌ی گسترده بر غرب متمرکز بوده است. به نظر بُرد، تنها راه برخورد با این مسئله کاهش محتوا (یعنی، پهنه‌ی تاریخی) و آزمون همین دوره است.^(۸)

واکنش در برابر این موضوع شفاهی بوده است. روزنامه‌نگار منتقد آفریقایی آمریکایی رام میلر بیشتر این واکنش‌ها را در پرسش‌های زیر خلاصه می‌کند.

«بنابراین پاسخ کالج بُرد به این مشکل بُرنج که چگونه نوع خاصی از تاریخ یا تاریخ نمونه‌وار^۵ جهان^۶ را تدریس کنیم، این است که باید آموزش تاریخ بیرون از امپریالیسم غرب را متوقف سازد؟» او با مطرح ساختن موضوع نقش برنامه‌های درسی و آموزش ضد - سلطه در خلق هویت‌های مثبت‌نگر (که به جامعه‌ی خود احساسی تعلق دارند) برای جمعیت‌های اقلیت، با این پرسش ادامه می‌دهد که

1. discursive

2. college board

3. scholastic aptitude test. آزمون استاندردی که برای اندازه‌گیری مهارت‌های خوانش انتقادی،

ریاضیات، و نوشتن پایه طراحی شده است - م.

4. advanced placement. برنامه‌ای در ایالات متحد که توسط کالج بُرد طراحی شده است و برنامه

های درسی و آزمون‌های در سطح کالج را برای دانش‌آموزان دبیرستانی ارائه می‌دهد - م.

«چگونه چنین چیزی ممکن است... که کالج بُرد تصمیم می‌گیرد تاریخ‌های اثبات‌کننده‌ی هویت و از لحاظ فرهنگی شفاف را از برنامه‌ی درسی خارج سازد؟»^(۱) نمونه‌های بالا به بحثی بر سر این مسئله اشاره دارند که چه کسی «شخص واقعی» است و این که صدای چه کسانی به‌عنوان بخشی از «ما» که این کشور را تشکیل می‌دهیم تشخیص داده می‌شود. تناقضِ جالبی است که این مسئله دقیقاً در زمانی اتفاق می‌افتد که تعداد زیادی از شرکت‌هایی که بسیار کم‌تر از سهم عادلانه‌ی خود مالیات می‌پردازند، یا حتی در جست‌وجوی راه‌هایی برای فرار از آن هستند، توسط دادگاه عالی ایالات متحد امتیاز شخص بودن را دریافت می‌دارند. مخالفت با این سیاست‌های ویرانگر به نحوی غیر وطن‌پرستانه یا ضد-دموکراتیک است. اکنون گفت‌وگوی آشکار درباره‌ی آن چه در واقع در خفا توسط بسیاری از حامیان این سیاست‌های سلطه‌گفته می‌شود خطر برچسب یا اتهام خیانت را به دنبال دارد. با وجود این، همان‌طور که در دانش رسمی استدلال کرده‌ام، زمانی که یک ملت و رهبران آن برای بسط و گسترش فضایی از یک سیاست دموکراتیکِ واقعی غلیظ به شیوه‌های اصولی عمل نمی‌کنند، انتقاد کنش نهایی وطن‌پرستی است. یعنی این کشور کشور ماست، نه فقط کشور ثروت‌مندان و قدرت‌مندان.^(۲)

اما بازگویی موقعیت اخیر از جهتی دیگر، جهت کاملن شخصی، نیز دردناک است. من به اندازه‌ای هست که قبلن در دوره‌ای کاملن شبیه به امروز زندگی کرده باشم. بازگشت ادعاهای ستیزه‌جویانه و سیاست‌های ایدئولوژیک جناح راست که برای میلیون‌ها نفر هم در این‌جا در ایالات متحد و هم جاهای دیگر عمیقن آسیب‌رسان هستند نه تنها نمونه‌ای از یک فراموشی تاریخی به حساب می‌آید، گرچه خود همین نیز به اندازه‌ی کافی بد است. بلکه برای افرادی که در آموزش و در سرتاسر جامعه‌ی بزرگ‌تر برای خروشان نگه داشتن رودخانه‌ی دموکراسی غلیظ برای مدت زمان طولانی کار و فعالیت کرده‌اند نیز عمیقن توهین‌آمیز است.^(۳) در واقع، حتی با وجود ارتباطات تاریخی میان تحصیلات رسمی، دستورعمل‌های صنعتی، جنبش‌های ضد مهاجر بومی‌گرا، و گاهی منطلق‌های نژادی‌ساز، فهم تاریخ کامل آموزش بدون ارتباط آن با مبارزات مکرر برای خلق یک جامعه‌ی عادلانه‌تر و از لحاظ انتقادی دموکراتیک‌تر غیر ممکن

است.^(۱۲) فهم تاریخ آموزش بدون ارتباط آن با دغدغه‌ی مداوم نسبت به آن بخش‌هایی از آموزش که این امکانات از لحاظ انتقادی دموکراتیک را مسدود می‌سازند نیز غیرممکن است. همه‌ی ما بر شانه‌های زنان و مردان — و آن‌هایی که در این دوگانه نمی‌گنجد — ایستاده‌ایم، کسانی که هم در گذشته و هم حال برای برداشتن این سدهای مسدودساز تلاش کرده‌اند.^(۱۳) این سدها کانون‌های تمرکز اولیه‌ی ویراست‌های مختلف این کتاب بوده‌اند و هم‌چنان هستند.

شخصی و سیاسی

در بالا به این مسئله اشاره کردم که من در دوره‌های کاملن مشابه با آنچه امروز شاهد آن هستیم زندگی کرده‌ام. این دوره‌ها و زیربناهای ایدنولوژیک آن‌ها نه تنها به من شکل بخشیده، بلکه من و بسیاری از افراد دیگر را نیز تغییر داده‌اند. این تجربیات شخصی هم‌چنین برای فهم‌های انتقادی‌ای مهم بوده‌اند که به‌عنوان شالوده‌ی این کتاب و دیگر نسخه‌هایی که بعد از آن می‌آیند عمل می‌کنند. همان‌طور که استورات هال به ما خاطر نشان می‌سازد، «تحولات خود — هویتی تنها یک موضوع شخصی نیستند. تغییرات تاریخی آن‌جا در بیرون شرایط اجتماعی مرتبط با وجود تغییر شخصی و روانی را در این‌جا فراهم می‌آورند.»^(۱۴) این مسئله قطعاً در مورد من صادق است. به این موضوع در پیش‌گفتار نسخه‌های پیشین این کتاب اشاره می‌کنم، اما در این‌جا نیز مطالب بیشتری ارائه می‌دهم. همان‌طور که در مصاحبه‌ی اضافه‌شده در فصل یازدهم این نسخه‌ی جدید آمده است، من بچه‌ای از یک خانواده‌ی طبقه‌ی کارگر کاملن سیاسی («کودکی با پوشک سرخ»)^۱ هستم که در یک اجتماع آفریقایی آمریکایی چندنژادی کاملن فقیر و مهاجر در یک شهر صنعت‌زدایی‌شده در زمان یکی از «وحشت‌های سرخ»^۲ در ایالات متحد بزرگ می‌شود. در این صورت گرایش‌های سیاسی من

۱. A red diaper baby، اشاره به کودکی که والدین وی اعضای حزب کمونیست ایالات متحد هستند. — م.

۲. red scares، وحشت سرخ و وحشت پراکنی در خصوص اوج‌گیری احتمالی کمونیسم یا چپ‌گرایی رادیکال است که از سوی ضد — چپ‌گرایان مورد استفاده قرار می‌گیرد. در آمریکا، وحشت سرخ اول در خصوص انقلاب کارگری (موسیالیستی) و رادیکالیسم سیاسی بود. وحشت سرخ دوم بر اثرات کمونیست داخلی و خارجی بر جامعه، رسوخ آن در دولت فدرال ایالات متحده آمریکا، یا هر دو متمرکز بود. — م.

از طریقِ درگیری عمیقِ خود و خانواده‌ام در سیاست‌های کار و در مبارزات بر سر عدالت نژادی شکل گرفته است.

آمدن از یک چنین محیطِ سیاسی‌ای باعث شد که من در همان سن کم با استدلال‌های خوب و محکم درباره‌ی ماهیتِ استثمارگرانه‌ی روابطِ اقتصادیِ ما، درباره‌ی روش‌هایی که در آن با کارگر (بد) برخورد می‌شود، درباره‌ی نژادپرستی و اثرهای ناراحت‌کننده‌ی آن، و درباره‌ی آنچه باید برای تغییرِ جامعه انجام داد خوب آشنا بشوم. اما آمدن از این خانواده‌ی چاپ‌گر - و با کار خود به‌عنوان کارگرِ چاپ‌خانه - هم چنین بیش از پیش برای من آشکار شد که تغییر و تحولاتِ اجتماعی و اقتصادی بزرگ - مقیاس پیش‌شرط‌هایی دارد. باید برای صورت‌های انتقادیِ آگاهی و مهارت‌های باسوادیِ ملازم آن‌ها - یک دغدغه‌ی کلیدی همیشگی در میان چاپ‌گرانِ فعال سیاسی - مبارزه می‌شد. هم‌چنان یک پرسشِ بنیادی مطرح می‌شد. چگونه مبارزه بر سر آگاهی انتقادی و فهم اجتماعی به فرمان‌برداری و تغییر اجتماعی پای‌دار وصل می‌شود؟

اعم از این‌که می‌دانستم یا نه، شم و شهادهایِ نوظهورِ من درباره‌ی این مسئله مرا به سمتِ فهمی از اهمیتِ یک نظریه‌ی سلطه، فهمِ روش‌هایی هدایت کردند که در آن‌ها گروه‌های قدرت‌مند افراد را برای پذیرشِ فهم‌های مسلط از جهان متقاعد می‌ساختند. گرچه هنوز مطلبی را از آنتونیو گرامشی یا ریموند ویلیامز - دو شخصیتی که نقش کلیدی‌ای در این کتاب بازی می‌کنند - نخوانده بودم از پیش توسطِ پرسش‌هایی شکل گرفته بودم که ابزارهایی را برای ما به منظور شکل‌دهی به پاسخ‌های قدرت‌مندتر فراهم آوردند. به گفته‌ی استورات‌هال: ^(۱۵)

به مفهوم عملی، [من] کم‌کم به یک نظریه از سلطه نزدیک می‌شدم... ایده‌ها... در حال شکل‌گیری، و درهم‌آمیختن بودند: این ایده که قدرت هرگز به صورت انحصاری از طریقِ نهادهای سیاسی و دولت اعمال نمی‌شود؛ این‌که دولت هم‌واره «آموزش‌گر» نیز هست؛ رابطه‌ی پیچیده‌ی میانِ سلطه و توافق؛ و این واقعیت که اقتداری که قدرت را قادر می‌سازد

تا یک تکلیف نسبتن بزرگ تاریخی را اجرا کند هم‌واره در جای‌گاه‌های بسیار و متفاوت شکل می‌گیرد.

البته به نظر من، این مسئله جای‌گاه‌هایی چون مدارس را بسیار مهم می‌سازد. وقتی به عقب نگاه می‌افکنم، نمی‌توانم زمانی را به‌خاطر بیاورم که نمی‌خواستم معلم بشوم. بار دیگر درباره‌ی این موضوع در فصلی یازدهم در مصاحبه‌ی جدید بحث می‌کنم. اما مهم است که پیشینه‌ی مرا در تدریس به‌خاطر داشته باشیم. این تحلیل در این کتاب براساس یک دستورعمل نظری مهم آغاز نشده است. بلکه بر اساس چند پرسش سیاسی/آموزشی عینی شکل گرفته است که هم از پیش‌زمینه‌ی سیاسی و فرهنگی و هم مخصوصاً از تجربیات خود من در تدریس در مدارس واقعی در نواحی شهری و روستایی برمی‌خیزند. تحصیلات دارای چه تاریخی است؟ مدارس اکنون چه کار می‌کنند؟ چه کار نمی‌کنند؟ چه کاری می‌توانند انجام بدهند؟ من به‌عنوان معلم، چه کاری می‌توانم انجام بدهم؟

سال‌های نخست تدریس رسمی من در مدارس محلات قدیمی شهر در فقیرترین محله‌های پاترسون، نیوجرسی، محل سکونت برخی از رادیکال‌ترین جنبش‌های کارگری در تاریخ ایالات متحد و یکی از به لحاظ اقتصادی ورشکسته‌ترین شهرها در این کشور بود. دو سال آخر تدریس به‌عنوان معلم پایه‌ی ششم در پیتمان، یک اجتماع کوچک بسیار محافظه‌کار و عمیقن مذهبی در نیوجرسی جنوبی گذشت.^(۱۶) هر دوی این مجموعه تجربیات به شیوه‌هایی تأثیرگذار به شکل‌گیری من کمک کردند.

این‌ها خاطرات صرفن مربوط به گذشته نیستند. این‌ها همراه با شرایط کنونی به‌طور مداوم به سطح آگاهی می‌آیند. ناکامی‌ها، موفقیت‌ها، لذت‌ها، احساس غم و اندوه، پرسش‌های غیرقابل اجتنابی چون «آیا این کافی است؟»، «چه کاری را می‌توانستم بهتر انجام بدهم؟»، «آیا به‌عنوان معلم کودکان تأثیری بر زندگی‌های آن‌ها و بر توانایی‌شان برای تغییر شرایطی که با آن مواجه می‌شوند داشتم؟» — همه‌ی این‌ها و مواردی بیش‌تر از آن هنوز هم با من و با بسیاری از آموزگاران کاملن متعهد در سرتاسر جهان همراه هستند.

Michael W. Apple
Ideology and Curriculum

پادامی شناختی

از سال ۱۹۷۹، اپدیلوژی و برنامه‌ی درسی بیانیه‌ی راهگشا در زمینه‌ی رابطه‌ی میان قدرت فرهنگی و اقتصادی در آموزش بوده است. نسخه‌ی جدید این متن کلاسیک را مؤلف و فعال مشهور مایکل اپلیو. اپل به‌روز کرده است که شامل فصل جدید کاملی درباره‌ی یک دستورالعمل انشائی پادار در فضای محافظه‌کارانه‌ی معاصر است. ویراست چهارم، همراه با پیش‌گفتاری جدید، با تأمل درباره‌ی استدلال‌ها و شرح‌و‌بسطهای اولیه‌ی از سال‌های میانی آغاز می‌شود، در حالی که مصاحبه‌ی پایانی پیش‌زیمه و تلاش‌های مداوم مؤلف را برای ایجاد جامعه‌ی عادلانه‌تر به‌تفصیل شرح می‌دهد. در گرانیداشت چهلین سالگرد چاپ این اثر در این نسخه‌ی جدید و به‌طور کامل مترقی‌شده، اپدیلوژی و برنامه‌ی درسی به‌طور جدی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عناوین آموزشی زمان ما ترسیم می‌شود.

مایکل اپلیو. اپل اکنون استاد بازنشسته‌ی کرسی پروفیسور جان اسکام در رشته‌ی مطالعات برنامه‌ی درسی و آموزش و سیاست آموزش در دانشگاه ویسکانسین - مدیسون و پروفیسور سرشناس آموزش در دانشگاه ژوان است.

انتشارات نگاه

